

El Museu Marítim de Barcelona i l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya

Enric Garcia Domingo

Centre de Documentació Marítima del Museu Marítim de Barcelona

El 28 de juny de 2005 el Museu Marítim de Barcelona es va integrar a la xarxa de col·laboradors del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana (CPCPTC), i va esdevenir una antena més de l'Observatori per a la Recerca del Patrimoni Etnològic de Catalunya. Aquesta integració comporta un compromís, per part del museu, d'obrir una nova línia d'investigació per tal de desenvolupar programes de recerca i difusió en el camp de la recerca etnològica. Com a antena el Museu Marítim de Barcelona es planteja, principalment, les actuacions següents:

- * Funcionar com a observatori territorial en un àmbit que cobreix la costa central catalana, és a dir, el tram de costa comprès entre els rius Gaià i Tordera.
- * Definir projectes de recerca a llarg termini, en camps com ara la construcció naval tradicional, les representacions ideològiques de la gent de mar, etc.
- * Consolidar l'Antena com a punt de referència territorial i com a motor i estímul per a la recerca en el camp de la història i la cultura marítimes a escala local. Naturalment, es treballarà en estreta col·laboració amb les altres dues Antenes de la costa catalana, la de Palamós i la del Montsià.

- * Subministrar informació al Ridec, el butlletí electrònic d'informació sobre etnologia per a tot Catalunya.
- * Posar en marxa diferents actuacions de difusió i promoció de l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya a tots els programes de difusió i promoció de les activitats pertinents.
- * Posar a disposició de l'Observatori tots els recursos del museu, especialment el Centre de Documentació Marítima.

Posteriorment s'ha posat en marxa l'Observatori Permanent d'Història i Cultura Marítima de la Mediterrània (en endavant OPHCMM). La creació de l'Observatori posiciona el Museu Marítim en un doble sentit: com a centre de recursos i com a institució implicada en recerca d'alt nivell. Els objectius de l'OPHCMM són, principalment, canalitzar, potenciar i finançar els estudis de recerca per a la recuperació de la cultura marítima del nostre país i de la Mediterrània a través de diferents línies de recerca. Una d'aquestes línies de recerca és, precisament, l'etnologia marítima.

Els primers passos de l'antena del Museu Marítim de Barcelona

Des del moment de la constitució de l'antena van començar els treballs d'organització, amb la redacció d'un estat de la qüestió del panorama de la recer-

ca etnològica a Catalunya en general i del territori que cobreix l'Antena en particular. Per tal de fer aquesta anàlisi i col·laborar amb el desenvolupament del projecte s'hi va incorporar Eliseu Carbonell, doctor en antropologia social. La resta de l'equip està format per Inma González, tècnica del Museu i per Enric Garcia, cap del Centre de Documentació Marítima i coordinador de l'Observatori Permanent. A més a més de les tasques ordinàries, cal destacar algunes accions concretes:

- * Organització al Museu Marítim del primer workshop d'antropòlegs per tal de, en el nostre àmbit d'influència, donar suport a la recerca etnològica marítima i promocionar-la. La trobada es va fer el 18 de desembre de 2007 i el 29 de maig de 2008 es preveu de fer un segon taller.
- * Preparació d'un dossier central, dedicat a l'etnologia marítima, per a l'edició del 2008 de la revista Drassana, publicació anual del museu.
- * Elaboració d'una base de dades d'investigadors en l'àmbit de l'etnologia i història del Mediterrani en general.

Els projectes en marxa

El gran projecte de recerca en marxa, que s'ha començat en una primera fase gràcies a l'obtenció d'un projecte de recerca IPEC - Documentació, porta el títol de "Pescadors i barques de Cambrils. Estudi etnològic de la pesca i les drassanes tradicionals a Cambrils i els canvis produïts per la construcció del port de refugi". Es tracta d'un projecte de gran volada que es desenvoluparà en diferents fases i que pretén una aproximació a l'impacte que va tenir la construcció del port artificial, als anys trenta del segle XX, en el sector de la construcció naval i de la comunitat pescadora, sempre des del punt de vista etnològic. El treball el farà al llarg del 2008 un equip format per Joan Manel Arca, Eliseu Carbonell i Enric Garcia, i

Les manifestacions populars marítimes lligades a les creences són un dels objectius de recerca preferents.

Foto: Centre de Documentació Marítima - MMB

cal destacar el suport que s'ha rebut per part de la comunitat de Cambrils, de la mà de l'Ajuntament, la Confraria de Pescadors i el Museu d'Història de Cambrils. De forma paral·lela, i malgrat que es tracta de projectes independents, la recerca documental es durà a terme de forma coordinada amb els treballs en marxa relacionats amb la recuperació de la barca Teresa, una embarcació de pesca del 1936, la restauració de la qual és una aposta del Museu d'Història de Cambrils i en la qual hi col·labora el Museu Marítim de Barcelona.

També formen part del present les accions d'assessorament i col·laboració amb el centre d'interpretació d'Avardà de Sant Pol, la creació d'un centre d'estudis a l'Ametlla de Mar, etc. I en certa forma la col·laboració que el Museu té amb l'Institut Ramon Muntaner per tal de promoure el premi de recerca Ricart i Giralt.

El futur

En aquests moments s'està treballant en una proposta de projecte europeu Cultura 2008 amb el títol El patrimoni immaterial marítim. Aquest projecte de

difusió, que es faria amb socis de diverses institucions de l'àmbit mediterrani, es proposa una aproximació a l'estudi del patrimoni marítim immaterial, especialment al voltant de tres àmbits temàtics: les expressions dels sabers populars i les celebracions marineres; el món de les creences i els rituals de la gent de mar, i la vida social a l'interior dels grups domèstics en les comunitats marineres.

El Museu Marítim de Barcelona, en tant que membre de la xarxa territorial de l'Observatori per a la Recerca Etnològica de Catalunya, té en cartera altres projectes de futur que s'aniran definint al llarg dels propers anys, com ara:

Proposta de col·laboració amb el grup de recerca Ciutat Sonora-Orquestra del Caos CCCB, especialitzat en l'estudi del so urbà, al voltant del projecte de recerca IPEC-Anàlisi denominat "Acústiques del creixement urbà".

Definició d'un gran projecte de recerca de futur (que implicarà també altres camps al marge de l'antropologia, com ara la història social) al voltant de les relacions entre la dona i les activitats marítimes.

Definició i desenvolupament d'un projecte de recerca al voltant d'Emergència Roig Raventós, divulgador i pioner de l'etnologia marítima a Catalunya. Aquest projecte es faria en col·laboració amb el Consorci del Patrimoni de Sitges.

En resum, el Museu Marítim de Barcelona ha fet una aposta molt important per la recerca en el camp de l'etnologia marítima. I no només en la investigació, sinó que el museu, per les seves característiques, pot esdevenir una magnífica plataforma de difusió per al coneixement en aquest camp.